

Zorica Tomić

POLJUBAC

Novo, dopunjeno izdanje

■ Laguna ■

Copyright © 2006, Zorica Tomić

Copyright © ovog izdanja 2025, LAGUNA

Sadržaj:

Mesto za poljubac	7
Kako je počelo?	9
Poreklo poljupca	17
Adolescentska uteha	26
Simbolika poljupca.	35
Asimetrija poljupca	46
Društveno značenje poljupca.	51
Vrste poljupca	61
Erotski poljubac	66
Poljubac u obraz	74
Značenje usana.	78
Rukoljub	91
Oralna zadovoljstva	98
Prvi poljubac	111
Sveti poljubac.	118
Poljubac bez brkova?	123
Šta nam kažu bajke?	131
Kako se proveo Robinson?	146
Veštine ljubljenja.	159

Upotreba poljupca	161
Ima li ljubavi bez ljubljenja?	166
Pornografija i paradoks intimnosti.	174
Prisnost, telo i društveni standardi.	180
Kultura fragmentiranja	194
Personalizacija i narcizam.	204
Virtuelni poljubac?.	217
Šta je sa ljubavlju?	223
Kako stojimo sa ljubljenjem?	232
Kada ste se poslednji put partnerski poljubili?	235
Šta mi znači poljubac?	237
Kakav poljubac volim?.	238
Kakav poljubac ne volim?	239
Sa kojom poznatom ličnošću biste se najradije poljubili?	241
Sa kim se ne biste poljubili?	242
Šta može da zameni poljubac?	243
 O autorki	 257
Napomene	259

Mesto za poljubac

UPUTSTVO:

Namažite usta karminom, grožđanom mašću
ili sjajem za usta, pojedite burek, popijte jogurt
ili neko drugo piće i ostavite poljupcem trag
svojih usana osobi kojoj ćete pokloniti knjigu!

‘Kako je počelo?

Postoje slučajni susreti sa strancima koji nas zanimaju od prvog trenutka, pre no što se i reč izgovori.

Fjodor M. Dostojevski

Iako je osrednje plaćen, pa shodno vladajućoj lestvici vrednosti nema privlačnost estrade, politike ili zaposlenja u stranoj korporaciji, posao profesora univerziteta, posebno na fakultetu društvenih nauka, ima svojih prednosti. Jedna od njih odnosi se na mogućnost česte, direktne i otvorene komunikacije sa studentima.

Ako još, kao ja, radite na Filološkom fakultetu, gde je, po nekakvom nepisanom pravilu, predominacija ženske populacije, i ako se zna da su u komunikaciji žene otvorenije od muškaraca, onda činjenica da su moje studentkinje bile dovoljno hrabre i radoznale da otvore brojna pitanja koja se tiču problema u komunikaciji koje su same iskusile ne treba da čudi.

A jedno od njih, svakako najizazovnije, ticalo se društvene i kulturne klime u kojoj su detektovale odsustvo kontakata

kao ozbiljan problem svoje generacije: očito nesnalaženje u prostoru društvenih relacija, slabljenje socijalnih veza i, konačno, evidentan neuspeh u nalaženju partnera!

Iako negovane, mlade i pune života, obrazovane i intelektualno radoznale, a pritom, da stvar bude komplikovanija, vaspitavane na klasičnoj literaturi, koja prirodno, još uvek u svome središtu ima ljubavni par romantično nastrojen prema svetlu, one su bile zatečene okolnostima koje nisu ohrabrivale njihovu nadu. U nekoj vrsti mešavine očajanja i pomirenosti pitale su me gde da nađu momke, kojih je inače pun grad. Iako su ih, međutim, primećivale svuda kako promiču ulicama uvek u formacijama – daleko bilo – kaznenih trojki ili četvorki, iako su ih viđale kako sede po kafićima zadubljeni u svoje mobilne telefone ili ih sretale na sve ređim žurkama, mnoge od njih ostale su uskraćene za iskustvo zvano „muvanje“.

Takođe, ova atmosfera pothranjivana je izvesno vreme u domaćim medijima, koji su u okviru širokog otvaranja teme „bele kuge“ i problema nataliteta izveštavali domaću javnost da je zbog političkih potresa u zemlji, prošlih vojevanja i velikog talasa iseljavanja mladih i školovanih ljudi početkom 90-ih Srbija ostala uskraćena za priličan broj stasalih muškaraca.* Zadojene duhom međusobne konkurencije, zbog čega su domaći muškarci u potaji sigurno likovali, one su, tako normalne, prirodne i vaspitane, ali nepopravljivo same, izrazile uverenje da su njihovi potencijalni partneri i vršnjaci, zainteresovani isključivo za devojke koje ne žele nikakvu vrstu bliskosti!

Da stvar bude zanimljivija, istu vrstu komentara, zbunjenosti i razočaranja pokazivali su i mladići, koji su generalno

* Ova okolnost, elaborirana u humorističkom maniru, okosnica je filma *Čarlston za Ognjenku* Uroša Stojanovića.

izražavali stav da su njihove vršnjakinje nezainteresovane za bilo koju vrstu dubokog, bliskog ili romantičnog kontakta i da svaki zavodnički angažman koji se povremeno usude da preduzmu završava osujećenjem i „korpom“, zabave radi. Štaviše, mladići su smatrali da su devojke – opterećene slikom raja koju nude mediji, svet reklame i fantazam estradnog spektakla u kojem *On budi Nju šampanjcem, vozi je u besnom automobilu i poklanja joj zlatnu platnu karticu da ima čime da se zabavlja posle prepodneva provedenog na masaži ili nehalno ulupanog vremena kod pedikira* – zainteresovane isključivo za bogate i uspešne (uglavnom starije) muškarce ili makar one koji se trude da na njih liče.

Tako sam, rukovođena žalbama i potrebama svojih studenata, počela pomno da posmatram mlade ljude oko sebe. I, nažalost, pokazalo se da u njihovim rečima ima istine.

U jednoj beogradskoj ulici na glasu po mnoštvu kafića koji su već otvorili sezonu sedenja napolju primetila sam odvijanje specifičnog sociokulturnog fenomena. Pored promenadnog karaktera ulice, na koji se stupa sa prvim mrakom, a naročito u vreme vikenda, u duhu renoviranja malovaroškog standarda uveliko zaboravljenog fenomena korzoa, još uvek promiču lepo doterane devojke kao sa naslovnih strana modnih časopisa, stasale za udaju ili neku drugu vrstu socijalnog uključivanja.

Ali avaj, ni korzo više nije kao nekad! Umesto da pare oči zgodnim devojkaama koje se šetkaju od kafea do kafea tražeći pogodno mesto, današnji momci – odgajani na esteticima estrade kojom su skoro petnaest godina carovali nekultivisani predstavnici polusveta, diktirajući standarde društvenog odmeravanja – zauzeti su monitoringom svojih četvoročekaša i merkanjem tuđih koje su umesto kućnih ljubimaca izveli u šetnju. Robusno i nepropisno parkirani duž cele

ulice, pretvorili su ovaj korzo u privremeni i *ad hoc* parking, na kojem današnje devojke, još uvek pune entuzijazma i vere da su na pravom mestu i u pravo vreme, moraju još jedino da vode računa da im branici ne poderu porub brižljivo opeglanih sukanja ili ne pocepaju čarape.

Da stvar bude gora, konkurencija je jaka. Najljući konkurenti današnjim devojkaма nisu, međutim, druge lepotice, već besni automobili, čiji im ponosni vlasnici ambлемatski poručuju da se ne trude previše. Pogrešno (pogrešno ili možda upravo suprotno?) informisani da se društveni prestiž postiže spoljašnjim pomagalicama, za koja veruju da mogu da nadomeste ono što im priroda nije dala, današnji urbani momci ne samo da su na jednu od najlepših ulica preselili deo pijačne atmosfere Bubanј potoka već su u međusobnom odmeravanju, eros lahorastih razgovora, slučajnih pogleda ili duhovitih opaski, što sve čini nezaobilazni instrumentariјum zavođenja, zamenili etosom društvenog poređenja.

„Štrafta“ kao prostor na kojem se tradicionalno odigravaju igre zavođenja nije nestala. Njihovi akteri su momci, dok je devojkaма preostala još jedino uloga kibicera. Konkurencija nije nimalo laka. Lepe noge su izgubile bitku sa velikom kubikažom.

Da ova opservacija nije slučajna, potvrđuje i aktuelni marketinški input. Nedavno su na gradskim ulicama osvalnuli bilbordi za jedno svetski poznato bezalkoholno piće. Na jednimа od njih stoji poruka *Aplauz za devojku koja je pozvala dečka!* Na drugima je momak koji u rukama drži buket cveća. Šarmantno. Slogan koji prati ovu scenu, međutim, deluje otrežnjujuće: *Aplauz za dečka koji nosi cveće pred svima!*

Jer dečko sa buketom u rukama danas – kada nas mediji orijentisani koliko na populističku zabavu, toliko na

komercijalnu logiku, bombarduju grotesknim sapunicama u kojima je ljubav nekako prirodno i logično u najdirektnijoj vezi sa spletkarenjem, a opšta društvena klima podseća da je nevezivanje najbolji način da ostanete u opticaju i time u igri površne razmene znakova – kao da pripada nekom davno prošlom vremenu.

Obe poruke, iako orijentisane ka plemenitom cilju, posežući za rušenjem klasičnih muško-ženskih stereotipa, samo konstatuju žalosno stanje apatije koje se uselilo među mlade, sve više zbunjene odsustvom međusobnog kontakta i komunikacije. Pomenuti slogani objavljuju da je danas, kada nam se neprekidno poručuje da je bolje biti, jesti i trošiti sam, stvarno zaljubljuvanje, pokazivanje osećanja ili neskrivenog interesovanja za drugog neka vrsta demodirane prakse, kojoj se vraćaju retki, naivni i, sasvim moguće, hrabri.

Epoha koja je raskrstila sa starovremenskim pojmovima ljubavi, romantike i osećajnosti, odbacujući ih kao „nepriličan teret“ i arhaične modele ponašanja zaostale od prethodnih generacija, računanje sa ovim kategorijama proglasila je nekom vrstom „simboličke delinkvencije“ i otpadništva od vladajućeg trenda. Kultura koja bazično ne računa na trajnost, budući da se napaja na permanentnoj smeni komunikativnih kodova, one koji još veruju u budućnost sa srećnim krajem, odbacuje kao autsajdere, nespremne da se suoče sa pravilima solerske igre Novog Doba.

U toj atmosferi, koja je pokazala da devojke i mladići urbane Srbije žive i studiraju u istom gradu, ali da zapravo cirkulišu u odvojenim i očigledno udaljenim univerzumima, ideja za knjigu nametnula se sama. U brojnim razgovorima sa kolegama i prijateljima pokazalo se, nažalost, da nisu samo vrlo mladi ljudi postepeno lišeni mogućnosti da ostvare bliske emotivne, partnerske ili prijateljske veze. Stvar je u

tome što je društvena klima promenjena, a postojeći modeli komunikacije, iako sofisticiraniji, više rade na ozakonjenju distance nego na bilo kojoj formi prisnosti.

Ako je poljubac „susret, najsladi na svetu“, a njega sve manje u stvarnosti ima, šta se to u nama ili oko nas promenilo? Da li smo postali neosetljivi jedni na druge? Šta je to što nas sprečava da ostvarimo bliski susret sa Drugima? Da li je savremena medijska kultura, favorizujući soliranje kao *modus vivendi*, odbacila ideju o zajedništvu ostvarivom u paru? Da li je, ostavljajući iza sebe fantazam vere u budućnost, posredovala u pogledu najave masovne ravnodušnosti, apatije kao univerzalnog *new looka*, sa jedne strane, i preporučenog odsustva osećajnosti, sa druge, kao demodiranog odnosa prema drugima?

Da li je poljubac, kao paradigma prisnosti, izgubio to svoje bazično značenje? Zar nisu, sa jedne strane, njegovo odsustvo, a sa druge strane, njegovo bagatelizovanje u svakoj prilici, na svakom mestu i sa svakim, bez obzira na osećanje prijateljstva ili zajednički sistem vrednosti, najbolji dokaz da savremena kultura promoviše distancu, a ne bliskost?

Sa nekim od pomenutih pitanja pokušala sam da se suočim u ovoj knjizi. Rad na njoj pružio mi je veliko lično i profesionalno zadovoljstvo. Ali uprkos mojoj iskrenoj želji, u njoj nema recepta za ljubav, kao što nema ni univerzalne formule za renoviranje bazičnih ljudskih odnosa, koja bi bila nova u odnosu na ono što, verujem, svi normalni i zdravi ljudi, bez obzira na pol, godište, obrazovanje ili mesto stanovanja, intimno žele.

Međutim, ukoliko neke od stranica koje slede budu delovale otrežnjujuće, onda je moj trud imao smisla.

Čitajući ovo poglavlje sa dvadesetogodišnje distance, ne bih imala mnogo toga da korigujem. Ono što sam tada detektovala kao kulturni i komunikativni fenomen ne samo da je i danas prisutno u našem iskustvu nego je, čini se, dobilo još radikalniju formu.

Zahvaljujući modernoj komunikacionoj tehnologiji ondašnji poljubac koji je polako nestajao iz naših života danas je vaskrsnuo, doduše, u digitalnoj formi. I mada smo svi skloni slanju mnogobrojnih virtuelnih poljubaca preko svojih naloga na društvenim mrežama, u stvarnosti smo ih još željniji i još smo usamljeniji.

To što nam savremena tehnologija nudi takozvanu bezbednu distancu, koja omogućava da se „ljubimo“ i šaljem virtuelne poljupce do mile volje a da ne dotaknemo ničije usne, da ostvarujemo kontakte koji nas ničim ne obavezuju i da fantaziramo o bliskosti bez dodira, cena je života u epohi u kojoj se perverzno prepliću naša još uvek očuvana ljudskost vidljiva, pre svega, u potrebi za drugim bićem (hvala Bogu, nismo postali kiborzi!) i nikada jači strah od odbijanja i takozvane gubitničke kvalifikacije.

Ta ko bajagi bliskost, koja se odvija na mrežama, ti onlajn poljupci, čak i seks – bez zagrljaja, bez dodira i mirisa – ma kako nam delovali ekonomično, moderno, izazovno i zabavno, predstavljaju naše moguće utočište u svetu koji deluje zastrašujuće, hladno i haotično.

Ali da li ćemo u toj veštačkoj i zapravo iznuđenoj formi komunikacije uz koju se polako navikavamo na odsustvo opipljivih i stvarnih drugih (što i jeste cilj promotera i branilaca koncepta zlatne milijarde) uspeti da se probudimo i iskoračimo iz svojih „samačkih kapsula“¹ kako bismo makar i po cenu razotkrivanja svoje krhkosti priznali da su nam poljupci neophodni, ostaje da se vidi.

Da li je, između ostalog, sve uočljiviji trend života sa ljubimcima (u nedostatku družbenika, ljubavnika, supružnika, partnera i stvarnih prijatelja), kojima slavimo rođendane, menjamo im garderobu, s kojima delimo krevet i vodimo ih u kafane, jedan od pokazatelja opšteg sluđivanja koje je stiglo sa novim dobom i njegovim medijskim reprezentacijama? Toliko su nas plašili drugima (ne zaboravimo kovid!) – da će nas zagaditi, inficirati i isprljati, da će nam uzeti nešto što je naše, da će nas odbiti, uništiti, poraziti i ostaviti na cedilu – da smo potpuno nesvesni te sveopšte ideološke igranke, postepeno odustali od ostvarivanja ili održavanja kontakata sa drugim ljudima.

Ali da li smemo da odustanemo?

Novo izdanje ove knjige jedan je od pokušaja da se najpre pričom o značaju i važnosti poljupca, posebno danas, kada ga je, čini se, sve manje nego pre dvadeset godina, podsetimo na onaj zdravi, slobodni, spontani i prirodni deo sebe i potom mu damo priliku da nas u vremenu sveopšteg haosa² izbavi kako od strepnje, tako i od ravnodušnosti prema drugima.

Poreklo poljupca

Dok se ljube, ljudi su toliko blizu da ne mogu da vide ništa loše jedno u drugom.

Anonimni autor

Ako mislite da je poljubac kao slasna, neodoljiva i socijalno bezazlena forma opštenja nastao tako što je neki naš majmunoliki predak tim činom hteo da favorizuje jednu od svojih mnogobrojnih ženki i učini je povlašćenom u odnosu na ostale „komade“ u haremu ili možda da je ohrabri u igri zavođenja, silno se varate. Naša fantazija o tome da su romansa i zavođenje utkani u samo središte poljupca najpogrešnija je stvar koja je mogla da nam padne na pamet!

Ali pustimo antropologe da nam rasprše iluziju.

Kao što se deca, po pravilu, zapanje kada konačno otkriju odakle zapravo dolaze, što i demonstriraju zgražanjem nad otkrićem da su i njihovi roditelji „sigurno radili one stvari“, tako će ne samo početnici u ljubljenju već i svi oni koji se nikada nisu pitali o njegovom poreklu možda biti zabezeknuti izgleda jedinom pravom istinom.

A ona nije nimalo prijatna!

Jedna od veoma popularnih teorija o poreklu poljupca, koja i danas slovi kao dominantna, posebno među antropozima,³ nudi objašnjenje prema kojem je ljubljenje samo neka vrsta derivata jedne mnogo starije prakse, poznate pod nazivom *premastikacija*. Smatra se, naime, da su, kada još nije bilo adekvatne mekane i kašaste hrane za bebe, mlade majke u fazi odvikavanja deteta od dojenja bile prinuđene da najpre same sažvaću čvrstu hranu i potom taj zalogaj pažljivo prenesu svojoj bebi, kontaktom usta na usta. Saglasno ovim nalazima, poljubac (ili nešto nalik tome) nastao je kao neka vrsta „kolateralne dobiti“ u vreme kad su naše pramajke svojim ponašanjem zapravo anticipirale pojavu blendera!

Znate li koji je naučni način
opisa poljupca?
„Anatomske sličenje dva
orbicularis oris mišića u stanju
kontrakcije.“

Taj običaj, koji je relativno kasno nestao u nerazvijenim delovima Evrope, a prema svedočanstvima nekih antropologa i etnologa, i danas se može sresti u pojedinim primitivnim zajednicama, predstavljao je, između ostalog, i dokaz praiskonske veze između blagodeti majčinog hranjenja i dodirivanja usnama.

Druga popularna teorija koja se bavi poreklom ljubljenja izlaže tezu prema kojoj ljubljenje ima direktne veze sa jelom, odnosno grizanjem i gutanjem. Naime, živa bića imaju potrebu da inkorporiraju ono što je za njih dobro

(hrana i voda), pa i ljudsko biće, ma koliko bilo kulturno i sofisticirano, u sebi nosi naslage životinjskog. Taj talog animalnog, prema ovoj teoriji, vidljiv je, pre svega, u erotskom poljupcu, koji uključuje ne samo dodirivanje usnama i jezicima već i griženje.

Iako je uvreženo mišljenje da je ljubljenje u usta univerzalni model ljudskog opštenja (ali ne samo ljudskog, jer nešto slično rade i majmuni, kao i neke druge životinje), brojna kulturološka istraživanja pokazuju da to ipak nije slučaj. Naime, ono što mi, zapadnjaci, tretiramo kao erotski poljubac u usta i kao vrhunac bliskosti za mnoge drevne, a pre svega, za neke istočnjačke kulture poput, na primer, tradicionalne kineske, to nije slučaj.

Bez obzira na brojne prakse i tradicije, naučnici su saglasni u tezi da je ljubljenje generalno posledica različitih gestova i praksi koji simbolizuju jedinstvo ili spajanje duša.⁴ Zanimljivo je što su ljudi širom sveta, od Indije (za koju se smatra da je upravo u filozofiji *Kama sutre* uvela prvo ozbiljno i sveobuhvatno istraživanje erotskog poljupca) preko Evrope i Afrike, oduvek verovali da se međusobnim udisanjem daha ostvaruje spiritualno jedinstvo sa drugim ljudskim bićem.

Tako je, na primer, poznato da su Indijanci verovali kako je u izdahu sadržan deo ljudske duše, pa je spajanje usana dvoje ljudi za cilj imalo postizanje duševne i spiritualne zajednice. Neki teoretičari⁵ smatraju da je čak i eskimsko trljanje nosevima, što bi trebalo da bude neka vrsta ekvivalenta našem ljubljenju, samo jedna od varijanti ove prakse.

Postoji, naravno, i mišljenje da je poreklo poljupca sadržano u činu žvakanja duvana (najpre u onim oblastima u kojima se ova biljka gajila), koji je muškarac, držeći ga među zubima, davao ženi. I ovde je, kao što će se pokazati

i u drugim prilikama, muškarac „aktivni“ činilac, onaj koji „daje“, dok je žena „pasivna“, ona koja samo „prima“, vajakale bi se feministkinje!

Jedna od teorija ukazuje na onu interpretaciju prema kojoj je ljubljenje nastalo kao posledica potrebe da se novopridošli član grupe, dakle, nepoznati, dobro onjuši kako bi se više saznalo o njegovom raspoloženju, poreklu ili namerama, kao što upravo rade kućici kada se sretnu u parku. Ovde se ukazuje na mogućnost da su u toku izvođenja rituala njušenja naši davni preci počeli da međusobno dodiruju najpre noseve jedni drugima, a potom i usta, što im se svakako neobično dopalo, budući da je ta praksa ostala do dana današnjeg.

Ako su ove teze istinite, a nema razloga da se ne uzmu u obzir, onda je evolucija poljupca od njegovih grubih, primitivnih, animalnih ili regulativnih početaka do današnje fetišizacije,* a na izvestan način čak i banalizacije, svakako jedan od najkompleksnijih oblika ljudskog ponašanja koji je u tradiciji različitih kultura i epoha doživeo značajne transformacije.

Poznato je, na primer, da je ljubljenje u egipatskoj kulturi imalo specifično ritualno obeležje. Stručnjaci, naime, smatraju da je poljubac kod starih Egipćana, pre svega, bio ritualni čin kojim se „davao život“ nekoj osobi u formi sličnoj današnjem veštačkom disanju. Zanimljivo je, međutim, što jedna kultura realističke provenijencije, kako bi to rekao Šeling, koja očuvava telesno procesom balzamovanja i time potvrđuje svoju najdublju vezu sa htonskim, odnosno materijalnim, utemeljuje poljubac sa razmenom daha

* Danas je u svetu ozbiljan biznis organizovanja svojevrstnih kurseva na kojima se uči ljubljenje.

u svoje središte, kao garant očuvanja i transmisije duševnog supstrata, odnosno života samog.

Za razliku od drevnih Egipćana, Kelti, na primer, nisu imali nikakav naziv za poljubac, što shodno modernim sociolingvističkim teorijama, koje ukazuju na činjenicu da iskustvo organizuje i konstituiše jezik,* može značiti da im ta praksa ljudskog opštenja nije bila bliska. Interpretirana benevolentno, ova okolnost, međutim, može ukazivati na to da, kao osvajači, nisu imali vremena za romantiku ili pak da su imali neku drugu radnju koja je zamenjivala poljubac.

NAJČUVENIJI POLJUPCI

U državi Minesoti na Festivalu renesanse, održanom 15. septembra 1990, izvesni Alfred Volfram poljubio je 8001 osobu, u toku osam časova, što će reći da je uspeo da poljubi više od šesnaestoro ljudi u toku samo jednog minuta!

Nasuprot Keltima, raskalašni Rimljani su razvili ne samo etikeciju ljubljenja već i svojevrсни pojmovni aparat koji je obeležavao različite forme ove prakse, što u skladu sa pomenutom teorijom, može biti indikator intenzivnog društvenog života i jake društvene stratifikacije. Tako je za Rimljane uobičajeno bilo ljubljenje u usta, oči, deo odela ili neku stvar. Takav vid uključivanja ljubljenja u ophođenje predstavljao je

* Tako, na primer, Eskimi imaju više naziva za sneg.

izraz poštovanja i/ili potčinjavanja osobi koja se ljubi. Jedan rimski imperator je u skladu sa ovom tradicijom artikulisao specifični bonton ljubljenja, koji je dozvoljavao aristokratama da ga ljube u usta, manje značajnim podanicima u ruku, a najmanje uvažavanim pripala su stopala!

Značenje po kojem je onaj koji se ljubi vredniji poštovanja od onoga koji poljupce upućuje, iako je u okviru zapadnoevropske kulture kanonizovano kao gest kojim se potvrđuje društvena stratifikacija, ostalo je kao nemušti zakon interpersonalnih relacija do današnjih dana. I danas se smatra da je onaj koji ljubi (koji voli ili je zaljubljen) u inferiornijem položaju od onoga kome su poljupci ili pažnja namenjeni!

Imajući u vidu ovo značenje poljupca, zamislite kolika je razlika između međusobnog pećinskog njušenja naših predaka i, recimo, ceremonije ljubljenja koja je u 16. veku u Engleskoj bila neka vrsta opšte društvene zabave. Tada je, naime, na vašarima devojka uzimala jabuku prethodno propisno izbodenu karanfilićima i u nekoj vrsti plesa prilazila momku koji joj se dopao. Njegov zadatak je bio da jabuku prihvati ustima i uzme jedan karanfilić, posle čega bi usledilo ljubljenje. Potom je momak sa istom jabukom u ustima prilazio devojci koja se njemu dopada i ceremonija ljubljenja se nastavljala sve dok i poslednji karanfilić ne bi bio sažvakan. Tako je stotinak ljudi imalo priliku da se poljubi najmanje dva puta. Pošteno i demokratski! Samo da se ne zanosimo, u nedostatku paste za zube i verovatno uobičajenog karijesa, sa kojim su muku mučili Evropljani tog doba, karanfilić je bio korišćen kao prirodno sredstvo za osvežavanje daha, što nam govori u prilog tezi da su elizabetanci, igrajući se jabukom i karanfilićima, bili ne samo „nevaljali“ već i vrlo pragmatični!

Za neke savremene teoretičare poljubac „mora biti neka vrsta umetničkog čina“,⁶ u kojem se manifestuje samo načelo

kreacije u svojoj neponovljivosti, zato što predstavlja naj-intimniji fizički kontakt, čak intimniji i od seksa. Istorija, međutim, pokazuje da – bez obzira na to da li je poljubac zaista umetnička forma ili ne – on nije uvek bio dobrodošao kao znak simpatije ili ljubavi. U vreme kada su elizabetanci šetali jabuku i ljubili se kao ludi, napuljska vlada je ljubljenje zabranila proglašivši ga uvredljivim, i to pod pretnjom smrtne kazne!

U istom smislu danas može delovati, u najmanju ruku, kao neobična praksa nekih drevnih finskih plemena koja su kao sasvim prirodnu stvar praktikovala zajedničko kupanje golih muškaraca i žena, ali su poljubac smatrala nepristojnim i nedostojnim ljudi! Pa i danas je u američkoj državi Indijani još uvek na snazi zakon po kojem brkajlija ne sme da ljubi čak ni svoju ženu, dok se u Konektikatu muževima zabranjuje da ljube svoje supruge nedeljom!

Ali dok se antropolozi trude da objasne poreklo poljupca, dotle ostali naučnici otkrivaju medicinske, fiziološke i društvene posledice ljubljenja. Tako je otkriveno da se u toku „filmskog poljupca“ koji traje, na primer, jedan minut izgubi 26 kalorija, kao i da muškarci koji ljube ženu pre odlaska na posao zarađuju više i žive par godina duže od onih zanetih, poslovnih, ljutih ili hladnokrvnih koji izlaze iz kuće bez pozdrava!

Šalu na stranu, poznata je stvar da je ljubljenje u direktnoj vezi sa lučenjem feromona. Kada smo tako blizu nekoj osobi, izloženi smo svojevrsnom *olfaktornom* (mirisnom) koktelu koji nam daje mnogo važnih informacija. Istraživanja su pokazala da žene zapravo mogu da nanjuše vrlo suptilne signale koji su sasvim dovoljni imunološki znak da je određeni muškarac idealan partner za stvaranje zdrave bebe. To isto se dešava i muškarcima koji kroz poljubac sa ženom

skupljaju signale i informacije o njenoj plodnosti, snazi ili skupom parfemu, što im sve može pomoći da odluče da li su dotične žene pravi izbor za njih.

A zapravo, u trenutku ljubljenja u usta ljudi su izloženi pravom riziku od napasti otprilike 250 bakterijskih kolonija, odnosno više od pet miliona bakterija koje se razmene u toku jednog dugog poljupca. Ali kako ljubljenje uglavnom nije škodljivo, štaviše, preporučuje se i u terapijske svrhe, možemo se potpuno opustiti, pozivajući se na onu staru izreku da ljubav sve pobeđuje, pa čak i bakterije!

Nauka koja se bavi proučavanjem
poljupca zove se *filematologija*.

Uprkos svim bio-sociokulturnim zahtevima koji se postavljaju pred čin ljubljenja (seks? pravljenje beba? ritualno ljubljenje? itd.), ljudi se širom sveta ljube jer im se to dopada. Sa psihološke tačke gledišta, ljubljenje smanjuje stres, izaziva doživljaj blaženstva, proizvodi osećanje da smo voljeni i čak podiže naš imuni sistem. Usne i jezik puni su nervnih završetaka koji su neverovatno senzibilni na ovu vrstu stimulacije, pa izazivaju nebrojeno mnogo fizioloških efekata. Puls se ubrzava, pritisak raste, zenice se šire, disanje je dublje. U mozgu se aktiviraju centri za uživanje i ljudi koji se ljube osećaju uzbudenje i prijetnost. Aktiviraju se čak i izvesni motoneuroni, koji omogućavaju da i u mraku nađete svog partnera za ljubljenje!